



Inhoud

Slowakije

- ▶ Bekijk de houten kerkjes in de buurt van Bardejov
- ▶ Wandel door nationaal park Poloniny of kies voor een van de andere acht nationale parken
- ▶ Kom alles te weten over Andy Warhol in het Andy Warhol Museum
- ▶ Proef wijn in de Tokaj
- ▶ Ontdek het oude kasteellevens in de burcht van Orava
- ▶ Overnacht in een bergchalet na een wandeling door de Hoge Tatra
- ▶ Maak een fietstocht door het Donaulaagland

- 7 Kaarten en plattegronden
- 11 Woord vooraf

1 13 Slowakije: een verdieping

- 14 Economie
- 17 Bevolking
- 23 Eten en drinken

2 25 Geschiedenis

- 26 Oudste geschiedenis
- 27 Volken en rijken
- 33 Slowaaks nationaal reveil
- 35 Na de 19de eeuw

3 55 Kunst en cultuur

- 56 Bouwstijlen
- 61 Literatuur
- 66 Muziek
- 71 Theater en film
- 75 Schilderkunst
- 77 Beeldhouwkunst
- 82 UNESCO

4 87 Natuur

- 88 Geologie
- 93 Flora en fauna
- 98 Milieubescherming
- 99 Nationale parken

5 105 De hoofdstad Bratislava

- 111 Wandeling door de oude stad
- 120 Andere oude wijken
- 125 Buiten de oude stad
- 130 Parken, tuinen en markten
- 135 Tips en adressen

6 139 De omgeving van Bratislava

- 141 De Kleine Karpaten
- 149 De Donauvallei
- 153 Dagtochten
- 159 Tips en adressen

7 161 Zuid-Slowakije: het laagland

- 162 Trnava
- 165 Nitra
- 168 Komárno
- 171 Topoľčianky
- 175 Banská Štiavnica
- 179 Želiezovce
- 180 Rimavská Sobota
- 184 Tips en adressen

8 187 West-Slowakije: het Fatragebergte

- 188 Piešťany
- 192 Trenčín
- 197 Žilina
- 203 Martin
- 206 Kremnica
- 211 Tips en adressen



Woord vooraf

In het hart van Europa ligt Slowakije: een nog vrij onontdekt land voor de bezoeker die het liefst toeristische drukte vermijdt. Slowakije is voor de natuurliefhebber die zijn vakantie liever niet aan zee doorbrengt, maar in ongerepte bossen en bergen, voor de mens die naar rust, stilte en ruimte verlangt.

Slowakije lag in Europa altijd op een kruispunt van wegen, tussen noord en zuid, west en oost. Dit heeft ertoe geleid dat je er alle mogelijke culturele invloeden en stijlen terugvindt, van gotisch tot Byzantijns, van katholiek tot orthodox, van Germaans tot Slavisch, van modern tot traditioneel, van klassiek tot volks.

Slowakije biedt pittoreske dorpjes met huizen van hout of leem, ommuurde steden uit de middeleeuwen, gotische kerken, glooiende weiden met schaapherders, diepe wouden, ruige gebergten met veel kastelen en burchtruïnes, eeuwenoude houten kerkjes en een enorme variatie aan flora en fauna.

In de restaurants vind je er eerlijke maaltijden uit grootmoeders tijd, met halve liters uitstekend pilsbier of de plaatselijke wijn, en alles nog voor eerlijke prijzen.

Deze gids besteedt aandacht aan de ruige natuur en de veelzijdige cultuur van het land. Niet alleen de bekendste of meest bezochte trekpleisters worden er genoemd, maar voor de echt geïnteresseerde bezoeker ook de plekken die van de gebaande paden af liggen.

Abram Muller

Slowakije: een verdieping



Slowakije is een van de minst bekende landen van Europa; weinig mensen kunnen zich er een voorstelling van maken. Als ondergeschoven bergland wordt Slowakije veel minder bezocht dan de andere landen in de regio: Tsjechië, Hongarije en Polen. Slowakije is net iets ruiger, net iets oorspronkelijker, rustiger en ruimer. Het land zal je verrassen, omdat je er nooit bent geweest, maar ook vertrouwd aanvoelen. Als een land waar de tijd heeft stilgestaan. De goede tijd, welteverstaan.

< De Nieuwe Brug in Bratislava met het UFO-restaurant.





De driekleur van Slowakije met het Byzantijnse dubbelkruis wappert naast de Europese vlag.

ECONOMIE

Na de val van het communisme in 1989 moest de economie van het land grondig worden hervormd. Voor die tijd waren de winkels halfleeg, benzine was op de bon, fabrieken produceerden vooral vervuiling, de productiviteit van de landbouw was minimaal, de gezondheidszorg corrupt en het hoger onderwijs slechts toegankelijk voor uitverkorenen. De mensen hadden echter wel werk, want werken was onder het communisme verplicht; dat er vaak niets te doen viel, was niet belangrijk. Werk betekende ook sociale zekerheid. Iedereen kon rondkomen van zijn salaris, met name omdat er vrijwel niets te koop was en basisbehoeften als brood, bier en worst zwaar gesubsidieerd werden. De mens hoefde feitelijk niets te doen, de staat zorgde voor hem. Of een winkelier tien wasmachines verkocht of twee, zijn salaris bleef hetzelfde. Voor een boer op een collectieve boerderij maakte het niet uit hoeveel hij produceerde, hij kreeg toch wel betaald. Een docentschap aan een universiteit gaf misschien wel status, maar bracht geen enkele financiële verbetering.

In 1989 werd deze 'luxie' in één klap ongedaan gemaakt. Vanaf die tijd moesten de mensen opeens voor zichzelf gaan zorgen, voor zichzelf opkomen, zelf beslissingen nemen, uitdagingen aangaan en ambities tonen. Tegelijkertijd zakte de economie in, sloten verouderde fabrieken en stopte de collectieve landbouw de productie. Bovendien koos Slowakije in de jaren 90 vrij ongelukkig voor een autoritaire politieke vertegenwoordiging, en moest



Bij de mensen thuis.

SLOWAKIJE IN CIJFERS

Oppervlakte 49.035 km²

Inwoneraantal 5.500.000 (2021)

Stichting van het land 1 januari 1993

Hoofdstad Bratislava (475.500 inwoners in 2021)

Grootste steden Košice (228.000), Prešov (85.000), Žilina (81.000), Nitra (78.000)

Aangrenzende landen Tsjechië (265 km), Polen (597 km), Oekraïne (98 km), Hongarije (679 km), Oostenrijk (127 km)

Bevolkingsdichtheid 110 inwoners per km²

Nationaliteiten Slowaken (84%), Hongaren (7,8%), Roma (1,3%), Tsjechen, Roethenen, Oekrainers, Polen en Duitsers (2%)

Religie rooms-katholiek (56%), protestants (7%), oosters-katholiek (4%), oosters-orthodox (0,9%)

In Slowakije wordt onderscheid gemaakt tussen staatsburgerschap en nationaliteit. Nationaliteit is je identiteit, en zegt dus iets over je afkomst; staatsburgerschap zegt iets over het land waar je officieel woonachtig bent. Dit onderscheid is geen vorm van discriminatie, maar van emancipatie. De Hongaarse minderheid bijvoorbeeld voelt zich in de eerste plaats Hongaars, hoewel zij in Slowakije leeft.

Het percentage van 1,3% Roma is waarschijnlijk niet juist. Men schat hun aandeel op de totale bevolking rond de 8%, maar veel Roma geven zich tijdens tellingen en bevolkingsonderzoeken op als Hongaren of Slowaken. Zij zien dus liever geen onderscheid tussen nationaliteit en staatsburgerschap.



Huisversiering, Rajecké Teplice.

BOUWSTIJLEN

Romaans

Alle bekende bouwstijlen die in West-Europa hun oorsprong vonden, kwamen 100 jaar later in Slowakije tot wasdom. De romaanse stijl dateert hier grofweg uit de 11de tot 13de eeuw, de gotiek uit de 13de tot 16de, de renaissance uit de 16de tot 17de en de barok uit de 17de tot 18de eeuw.

Sobere romaanse kerkjes staan verspreid door het hele land. Ze werden vaak op geïsoleerde plaatsen gebouwd om zo veel mogelijk mensen uit de wijde omtrek de mogelijkheid te geven erheen te komen. Daarom zie je ze buiten dorpen en steden staan, en omdat ze zo klein zijn, worden ze bijna niet meer gebruikt, behalve op de dag van de heilige naar wie ze vernoemd zijn. Een van de bekendste romaanse kerken staat bij Nitra, boven het dorpje Dražovce. Als je vanuit het westen naar Nitra rijdt, zie je het eenzaam op de rand van een rots staan. Het werd gebouwd in de 12de eeuw, vernoemd naar de heilige aartsengel Michaël, en de enige mis die er in het jaar plaatsvindt, is op diens heiligendag, 29 september. Het kerkje stond afgebeeld op de 50 kronenbiljetten van voor de invoering van de euro.

Zelden zijn in deze vaak donkere en vochtige kerkjes muurschilderingen bewaard gebleven. Een uitzondering vormt het romaanse kerkje van Sint-Joris uit de 10de eeuw in Kostol'any pod Trábečom, oostelijk van Nitra, misschien wel het oudste kerkje van Slowakije.



Houten kerk, Bardejovské Kúpele.

Gotiek

Beroemd is Slowakije om zijn gotiek, die in al zijn glorie door het hele land is te zien, maar vooral in het oosten, op de zogeheten Gotische Route. Bepalend voor de komst van de gotiek is het jaar 1241–1242, toen de Mongolen na hun plundertochten het land verwoest achterlieten. Op uitnodiging van de Hongaarse koning en plaatselijke heersers kwamen Duitse kolonisten het land opbouwen. Houten vestingen en verdedigingswerken voldeden niet meer. Kastelen werden omgevormd tot onneembare forten waarbinnen kerken en paleizen werden gebouwd en waar de bevolking in geval van nood bescherming kon vinden. Steden van strategisch belang werden ommuurd om stand te houden tegen mogelijke vijanden. En omdat deze radicale veranderingen plaatsvonden ten tijde van de gotiek, vind je veel bouwwerken in deze stijl. Veel van deze gebouwen zijn inmiddels monumenten.

Honderden kastelen hebben eeuwenlang op rotspunten en heuveltoppen langs de grenzen van het land standgehouden, tot de meeste verwoest werden tijdens anti-Habsburgse opstanden in de 18de eeuw en de napoleontische oorlogen. Vanaf de 19de eeuw werd het ook minder gebruikelijk om in paleizen binnen onneembare, kille kasteelmuren te wonen, maar in comfortabele, landelijke paleizen waaromheen uitgestrekte tuinen en parken werden aangelegd.

Behalve wereldse werden er in de gotiek veel sacrale gebouwen ontworpen: kerken en kloosters van bedelorden als de dominicanen, franciscanen en



De berg Kriváň (2495 m) in de Hoge Tatra.

De **Muráň Hoogvlakte** (Muránska planina) ligt in het hart van Slowakije en bestaat ook uit kalksteen, maar de meeste van de tientallen grotten, zeer geliefd onder speleologen, zijn niet toegankelijk voor het publiek. De hoogste top is de Kľak (1408 m). Het landschap bestaat voornamelijk uit dichte bossen. De lucht is er zuiver en de ondergrond zit vol mineraalwater. Het is een van de plezierigste en meest toegankelijke nationale parken van het land, omdat de paden een niet al te hoge moeilijkheidsgraad hebben.

Al deze nationale parken en bergketens zijn onderdeel van het grotere Karpatengebergte. De boomgrens ligt op ongeveer 1500 m en dat is een stuk lager dan in bijvoorbeeld de Franse Alpen. Een groot deel van de bossen bestaat uit naaldbomen. Die zijn niet oorspronkelijk, maar aangeplant vanaf het einde van de 19de eeuw toen de meeste loofbossen als gevolg van wilde houtkap waren verdwenen; sommige naaldbomen groeien harder dan loofbomen.

Koude winters en warme zomers zijn kenmerkend voor Slowakije, dat een continentaal klimaat en dus geen invloed van zee kent. Zo valt hier in de bergen meer sneeuw dan in het westen van Europa, en kun je hier vaak skiën als dat elders in dit werelddeel nog niet of niet meer mogelijk is.

De nationale parken zijn uitstekende wandelgebieden. In elke goede boekhandel kun je wandelkaarten kopen die zeer gedetailleerd aangeven hoe ver, hoe lang en hoe moeilijk de tochten vanaf je pension of camping zijn.



Het hele dorp Vlkolínec, met zijn typische houten huizen, staat op de Werelderfgoedlijst.

Iedere lente gaan vrijwilligers de paden langs om die waar nodig opnieuw te markeren.

Slowakije is als wandelland goed in kaart gebracht, en dat heeft ook te maken met het communistische verleden, toen mensen hun vakanties in eigen land moesten doorbrengen. Ze verbleven vaak in eenvoudige hutjes en huisjes aan de voet van de bergen, maakten overdag wandelingen en zaten 's avonds rond het kampvuur te eten en te drinken. Veel meer viel er niet te doen.

Binnen de nationale parken vind je nauwelijks overnachtingsmogelijkheden. Een uitzondering vormt de Hoge Tatra, waar je tijdens je wandeltocht in verschillende chalets kunt uitrusten, eten en drinken of overnachten. Het is uiteraard streng verboden om in de parken te wildkamperen of een kampvuur aan te leggen. Slowakije is tot nu toe gevrijwaard van verwoestende bosbranden en dat is wonderlijk, want de bossen zijn er eindeloos diep.



De hoofdstad Bratislava

De hoofdstad van Slowakije wordt ook wel de 'Parel aan de Donau' genoemd. Maar hoe je er ook aankomt – per bus, trein, auto of vliegtuig –, die indruk geeft Bratislava in eerste instantie zeker niet. De veelal troosteloze socialistische buitenwijken liggen verspreid langs de toegangswegen, met hier en daar nieuwe, fantasieloze kantoorgebouwen of vervallen industrieterreinen. Maar naarmate je het centrum nadert, verandert het stadsbeeld in steeds oudere straten met veel groen. En dan vind je plotseling een van de mooiste kleine hoofdsteden van Europa.

< Burcht van Bratislava.





Het standbeeld van schrijver Hviezdoslav is een van de grootste van de stad.

klassieke concerten gegeven. Belangrijk is het jaarlijkse festival dat eind september en begin oktober wordt gehouden, **Bratislavské hudobné slávnosti**, het muziekfestival van Bratislava, met gastoptredens van grote musici, orkesten en dirigenten van over de gehele wereld.

Schuin tegenover het Concertgebouw staat het Slowaaks Nationaal Theater (**Slovenské národné divadlo**), in neobarok gebouwd in 1884–1886 door de Weense architecten Fellner & Helmer, tevens de architecten van het Volkstheater in Wenen. Hier worden vooral opera's opgevoerd. De knusse zaal met veel rood pluche oogt als een vergroot poppentheater en biedt aan 611 mensen een zitplaats. In 2007 is even buiten de oude stad een nieuw Slowaaks Nationaal Theater gebouwd, waarover later meer.

Het derde imposante gebouw is **Hotel Carlton**, naast het Concertgebouw. Dit viersterrenhotel stamt in zijn huidige hoedanigheid uit 1925–1929.

Tussen het Nationaal Theater en het Concertgebouw, verscholen achter struiken en bomen, staat het oudste gebouw van dit plein, de Onze-Lieve-Vrouwekerk, met een klooster en school, uit de 18de eeuw.

Vorbij het standbeeld van Hviezdoslav zie je aan de rechterkant veel restaurants en cafés en de enige bioscoop van de binnenstad, **Mladost**; de meeste buitenlandse films worden in Slowakije ondertiteld, maar vraag voor alle zekerheid als je een kaartje koopt of de film niet is nagesynchroniseerd. We worden nu omringd door fonteinen die van de vroege lente tot de late herfst hun water spuiten en zo de Donau symboliseren die hier ook stroomde. De stadsmuren werden aan deze kant van de stad aan het begin van de 19de eeuw gesloopt en met de brokstukken werd dit deel van de Donau gedempt. Vervolgens ontstond er in de 19de en begin 20ste eeuw een nieuwe wijk met statige gebouwen. De Donau is sindsdien veel smaller geworden.

Aan het einde van het plein zie je een standbeeld van de Deense schrijver **Hans Christian Andersen** (1805–1875), die in 1841 een bezoek bracht aan Bratislava en de stad een sprookje noemde. Het beeld werd in 2006

met veel protest onthuld, omdat de beeldhouwer onder het socialisme vol enthousiasme in staatsopdracht standbeelden van Lenin maakte.

Panská ulica

Aan het eind van het plein sta je voor een **pestzuil**. Links zie je de hangbrug **Nový most** (Nieuwe Brug, 1967–1972). De schotel op de twee pilaren staat op 85 m hoogte en herbergt café-restaurant **UFO**, dat te bereiken is met een lift in de linkerpilaar. Sla echter rechts af naar de Sint-Maartenkathedraal aan het begin van Panská ulica (Herenstraat).

Op een zwarte wand langs de weg staat de vrijzinnig 'neologe' Joodse **synagoge**, die hier in 1893 werd gebouwd, afgebeeld. In 1940 bestond 15% van de inwoners uit Joden. De synagoge is verwoest onder het communisme in 1967.

De gotische **Sint-Maartenkathedraal** is gebouwd aan het begin van de 14de eeuw. Dit was de kerk waar de Habsburgers van 1563 tot 1830 tot koning van Hongarije werden gekroond. Binnen staat een imposant beeld van Sint-Maarten te paard die zijn kled in tweeën snijdt om een helft aan een bedelaar te geven. Het beeld is gemaakt door de barokke beeldhouwer Georg Rafael Donner (1693–1741), in opdracht van aartsbisschop Imrich Esterházy (1663–1745); daarom lijkt Sint-Maarten verdacht veel op een Hongaarse huzaar. Esterházy ligt begraven in de crypte onder de kapel, waar de heilige Johannes de Aalmoezenier (560–620) ligt opgebaard. Oorspronkelijk was deze beschermheilige van de johannieters – die zijn leven wijdde aan het verzorgen van armen en zieken – in Constantinopel begraven. Toen de Ottomanen naar Europa oprukten, werd zijn stoffelijk overschot door christenen gered en langzaam noordwaarts vervoerd tot het in 1623 in Bratislava zijn definitieve rustplaats vond. In de kathedraal wordt op zondagochtend een mis in het Latijn gehouden.

In de Panská ulica zie je op nummer 35 een prachtig decoratief pand, gebouwd in 1904 in een neorenaissancistische stijl. De opschriften boven de poort, weergevend dat hier ooit een apotheek was, herinneren aan drie talen die in Bratislava in die tijd werden gesproken: Hongaars, de taal van de



Concertgebouw



Zuiden van Slowakije

TRNAVA

Op nog geen 50 km van Bratislava ligt Trnava, het katholieke bastion van Slowakije, bijgenaamd 'Klein Rome', omdat er in het historische centrum maar liefst acht rooms-katholieke kerken staan.

De bloei van Trnava begon in de 16de eeuw, toen Hongarije door de Ottomanen werd bezet. Bratislava werd het administratieve centrum en Trnava het cultureel-geestelijke centrum van het land toen de aartsbisschop van Esztergom hierheen verhuisde. Hij stichtte er vervolgens een van de oudste universiteiten van Slowakije. In 1561 bezocht de Nijmegenaar en jezuïet Peter Canisius (1521–1597) Trnava om er een college te stichten.

Onder het communisme is het historische centrum van de stad op brute wijze aangetast. Tegenwoordig is de stad vooral bekend om zijn grote Peugeot-Citroënfabriek.

Bezienswaardigheden

Zoals gezegd bepalen de kerken het aanzicht van de stad. De voornaamste is de kathedraal uit 1637, genoemd naar Johannes de Doper (**Katedrála svätého Jána Krstiteľa**), tevens de universiteitskerk. Rond de kerk staan de historische gebouwen van de universiteit, die in 1777 werd opgeheven. De huidige universiteit werd in 1992 gesticht en is voornamelijk gehuisvest in nieuwere gebouwen.

De basiliek minor, de Sint-Nicolaaskerk (**Dóm svätého Mikuláša**), de grootste kerk van de stad, is de vroegere kathedraal. De fundamenten date-



Hoofdplein in Trnava.

ren uit de romaanse tijd, maar door de eeuwen heen is de kerk onherkenbaar verbouwd. Om deze kerk liggen nog wat oude straatjes en pleintjes. Vlakbij staat de grote **synagoge** uit 1891, die gedeeltelijk gerestaureerd is en waar exposities, concerten en lezingen worden gehouden. Deze exposities vinden plaats in samenwerking met de kunstgalerie **Jána Koniarka** in de ook in het historische centrum gelegen **Kopplova Vila**, die vooral gespecialiseerd is in interactieve kunst.

- > GALÉRIA JÁNA KONIARKA, gjk.sk
- > SYNAGÓGA - CENTRUM SÚČASNÉHO UMENIA, gjk.sk

De omgeving van Trnava

Iets ten noorden van Trnava ligt het slaapdorp **Dolná Krupá** in een landbouwgebied, maar het landschap wordt al glooiender. Je zou in dit dorp waarschijnlijk nooit zijn gestopt, als hier niet de bekende adellijke familie Van Brunswick woonde, bij wie Ludwig van Beethoven (1770–1827) enige tijd logeerde. Midden in het dorp staat het classicistische **paleis** uit 1795 in een uitgestrekt Engels park. Het gerucht wil dat Beethoven hier zijn *Mondscheinsonate* schreef voor zijn beminde Thérèse von Brunswick (1775–1861). Zeker is wel dat hij voor haar in 1809 de *Pianosonate nr. 24 in Fis majeur*, op. 78 schreef, ook wel *À Thérèse* genoemd. In het paleis is het **Nationaal Muziekmuseum** gevestigd.



Botanische tuin Mlyňany.

Bizonreservaat

10 km ten noorden van Topoľčianky, bij het gehucht Lovce, ligt het bizonreservaat (Zubria zvernica), dat 140 ha groot is en waarop ongeveer 12 wisenten (Europese bizens) leven. In 1958, toen dit reservaat werd geopend, leefden er slechts 150 wisenten in Europa. Tegenwoordig zijn dat er 3800, dankzij dergelijke reservaten. Hiervandaan worden wisenten uitgezet naar bijvoorbeeld het nationaal park Poloniny in het uiterste oosten van het land. De weg naar het reservaat staat goed aangegeven. De beste bezoektijd is om 9 en 14 uur, als de bizens gevoerd worden. Je parkeert je auto buiten het reservaat en vervolgens is het nog 300 m lopen naar het huis van de opzichter. Aardig om te weten is dat internationale regels bepalen dat alle Slowaakse bizens namen moeten hebben die beginnen met 'Si', zoals Sibelius, Silo, Siam, Siňora en Silana.

> ZUBRIA ZVERNICA, lesy.sk

Botanische tuinen

10 km ten westen van Topoľčianky, in het gehucht Vieska nad Žitavou, liggen de grootste botanische tuinen van het land, het Arboretum Mlyňany, die beheerd worden door de Academie van Wetenschappen. De tuinen werden in 1892 aangelegd door de Hongaarse graaf en dendroloog Štefan Ambrózy (1869–1933). Op 67 ha vind je een uitgebreide verzameling van ruim 2300 exotische en inheemse bomen, struiken, planten en bloemen die overwe-



Banská Štiavnica: oude mijngang.

gend door elkaar staan, behalve in de Oost-Aziatische, de Noord-Amerikaanse, de Koreaanse en de Slowaakse tuin. Midden in het park staat een neoclassicistisch paleis uit 1894. Vooral in de lente en de herfst kun je hier heerlijk wandelen of met een boek op een bankje zitten.

> ARBORÉTUM MLYŇANY, arboretum.sav.sk

Burchtruïnes en romaans kerkje

Als je een echte wandeling wilt maken, ligt even ten noorden van Topoľčianky op 482 m hoogte burchtruïne en voormalig ridderkasteel **Hrušov**, daterend uit 1293 en verwoest in 1708.

Meer naar het westen ligt de burchtruïne **Gýmeš** (514 m) uit 1318, die in de 19de eeuw verlaten werd en tot ruïne verviel. Onder aan de burcht, in het dorpje Kostofany pod Tribečom, staat een van de oudste kerkjes van Slowakije, de romaanse **Sint-Joriskerk** uit het einde van de 10de eeuw. Als je binnen wilt kijken, moet je op werkdagen bij het gemeentehuis aanbellen.

▼ BANSKÁ ŠTIAVNICA

Het meest romantische en romantisch gelegen stadje is onbetwist Banská Štiavnica. In het verleden, toen er in de directe omgeving goud en zilver werden gevonden, was dit een van de rijkste steden van het land. Vanaf de 13de eeuw kwamen op uitnodiging van de Hongaarse koning Duitse kolonisten met hun technische kennis de winning van goud en zilver vereenvoudigen



Westen van Slowakije

PIEŠŤANY

Het bekendste, grootste en mooiste kuuroord van het land ligt in Piešťany. De schitterende Jugendstilgebouwen werden aan het einde van de 19de eeuw gebouwd, en meteen daarna breidde de faam van het kuuroord zich naar het buitenland uit. Staatshoofden konden zich er in weelde en rust terugtrekken. De eerste beroemde bezoeker was echter Ludwig van Beethoven (1770–1827) in 1802.

Bezienswaardigheden

In Piešťany verblijven veel buitenlanders en het is inderdaad een bijzondere mix van talen en culturen die je hier hoort en ziet: Duits, Russisch, Arabisch



Kuuroord Piešťany.

en Hebreeuws. Het kleine centrum van het stadje bestaat uit een paar verkeersvrije straatjes met vele winkeltjes en cafeetjes.

Tussen het stadje en het kuuroordeiland ligt een groot park met verschillende pensions en paviljoens, allemaal in de statige Jugendstilstijl. In de zomer vinden hier openluchtconcerten plaats. In het park vind je een monument dat herinnert aan het bezoek van **Beethoven**.

Om bij het kuuroordeiland te komen ga je een voetgangersbrug over, ook wel de **colonnadebrug** genoemd. Het ontwerp van de Slowaakse architect Emil Belluš (1899–1979) is mooi sober in de functionalistische stijl. In 1945 is de brug door zich terugtrekkende Duitse troepen vernield en vervolgens weer in de oorspronkelijke staat gereconstrueerd. Voor de brug staat een beeld van een man die zijn kruk doormidden breekt. Boven de toegang tot de brug zie je in grote letters SALUBERRIMAE PISTINIENSIS THERMAE staan, wat zoiets betekent als ‘de gezondst makende thermale baden van Piešťany’. Als je de brug over bent, zie je boven de andere toegang de woorden SURGE ET AMBULA staan: ‘sta op en wandel’.

Het **kuuroordeiland** is weelderig voorzien van bomen en struikgewassen. Men zit er langs het water, er wordt hier en daar gefietst en gewandeld, maar voornamelijk op de bankjes gezeten. Rechts van de brug zie je het monumentale hotel- en kuurgebouw Thermia Palac in secessionstijl. Je kunt er gerust binnenlopen en in het cafégedeelte iets gebruiken. In de eetzaal hangt een schilderij van de Tsjechische schilder Alfons Mucha (1860–1939).



Oost-Slowakije: het onontdekte achterland

Het oosten is het meest exotische, cultureel het verrassendste en qua natuur het ruigste deel van Slowakije. En hoe verder je oostwaarts gaat, hoe minder toeristen je zult tegenkomen. Historische steden als Bardejov, Prešov en Košice worden bijna niet bezocht door buitenlanders. Iedereen heeft weleens gehoord van de befaamde houten kerkjes van Slowakije, maar weinigen nemen de moeite ze daadwerkelijk te bezoeken. Ook Slowaken vergeten weleens hoe rijk hun land is aan bezienswaardigheden. Als je gaat wandelen door nationaal park Poloniny, waar nog oerbossen voorkomen en bizens in het wild, zul je maar heel weinig mensen, misschien wel niemand zien. Kortom: het verre oosten van Slowakije is voor de avonturier, voor de toerist die nog iets wil ontdekken en gebaande paden wil vermijden.





De burchtruïne Spišský hrad.

op een hoogte van 634 m staat en op een oppervlakte van ruim 4 ha, is geheel opgetrokken uit travertijn uit de omgeving. In die omgeving zijn bij opgravingen vondsten gedaan die aantonen dat ruim voor de Slaven hier al Kelten leefden.

In de 19de eeuw raakte de burcht verder in verval, omdat de plaatselijke bewoners er bouw materiaal in zagen voor hun eigen huizen. In 1945 werd besloten tot bescherming van de burcht. Hij wordt nu langzaam maar zeker gereconstrueerd naar het beeld uit 1780.

De romaanse toren en het paleis zijn redelijk bewaard gebleven, de muren eromheen en de kapel dateren uit de gotiek en de renaissance. Je kunt via twee kanten naar de burcht lopen: of vanaf het plaatsje Spišské Podhradie (1 uur), of vanaf een parkeerplaats aan de andere kant van de heuvel (een kwartier). Vooral die laatste route gaat vrij steil omhoog. Zorg voor goede schoenen: de paden kunnen glibberig zijn, ook binnen het burchtcomplex.

► SPIŠSKÝ HRAD, spisskyhrad.com

Het centrum van het plaatsje aan de voet van de burcht, **Spišské Podhradie**, is druk en bedrijvig. Vroeger woonden hier Slowaken en Duitsers, katholieken en protestanten, tezamen met een grote Joodse gemeenschap. De neoclassicistische synagoge is eindelijk gerenoveerd. Net als de burcht, de bisschopszetel Spišská Kapitula en het kerkje van Žehra staat ook dit plaatsje op de Werelderfgoedlijst van UNESCO.

Het romaans-gotische kerkje van de Heilige Geest staat midden in het dorp Žehra op een heuveltje. De houten uivormige toren stamt uit 1769. Binnen is de kerk van onder tot boven versierd met fresco's uit de 13de tot 15de eeuw. In de 17de eeuw woedde er een pestepidemie. De bewoners besloten gebouwen en interieurs met kalk te bedekken tegen besmetting. Daardoor is de bijzondere versiering van het kerkje goed bewaard gebleven. De ongeschonden fresco's zijn halverwege de tweede helft van de 20ste eeuw ontdekt.

Op weg 18 vlak voor de afslag naar Spišská Kapitula zie je een opvallend heuveltje met een kapel erop. Dit is **Sivá Brada** (grijze baard), een heuvel van travertijn waar een minerale bron naar het oppervlak borrelt. Op de parkeerplaats vullen mensen flessen met dit water dat goed zou zijn voor de spijsverteringsorganen.

In de regio Spiš wonen veel Roma. De mannen en jongens sjouwen met karren vol schroot en hout, de vrouwen werken in en rond de vaak zeer armoedige huisjes terwijl jonge kinderen rondrennen en de hele dag plezier maken. Als je stopt bij een nederzetting, dan word je in een mum van tijd omringd door de nieuwsgierige bewoners. Kinderen zullen poseren, vrouwen lachen je toe, want veel bezoekers komen hier gewoonlijk niet. In de avonduren – als de mannen terug zijn – kan het er wat grimmiger zijn.

Er ontstaan met geld van verschillende projecten meer en meer nieuwe wijckes voor de Roma, maar feit blijft dat er nog heel wat moet gebeuren om deze bevolkingsgroep de kans te geven om te integreren in de maatschappij.

Burcht Krásna Hôrka

Er zijn nog vele monumentale plaatsjes op de Gotische Route die de moeite van een bezoek waard zijn, zoals Gelnica en Markušovce. Verder zuidelijk kom je bij weer een van de majesteitlijke burchten van het land, Krásna Hôrka, wat zoiets betekent als 'mooi bergje'. De burcht dateert van het begin van de 14de eeuw en ligt zeer strategisch op de zuidgrens van het Slowaaks Ertzgebirge (Slovenské Rudohorie). Vanaf de 16de eeuw wist de toenmalige kasteelheer op slimme wijze zijn huid en de burcht te redden door de ene keer de kant van de Ottomanen te kiezen tegen de Oostenrijkse keizer en dan weer met de protestanten te strijden tegen de katholieken. Zo is de burcht nooit veroverd, maar hij werd in 1817 wel gedeeltelijk verwoest door een brand. Hij is door de eeuwen heen uitgebreid en bewoond gebleven tot 1945, toen hij van de adellijke familie Andrassy werd afgenomen en staatsbezit werd. Veel van het interieur is wonderbaarlijk genoeg bewaard gebleven en niet door de Russische 'bevrijders' geplunderd of vernietigd.

In de kapel zie je achter glas een mummie. Sofia Andrassy-Seredy stierf in 1703 en werd begraven in de crypte van de kerk in het dorp onder aan de burcht. Aan het begin van de 19de eeuw werd haar lichaam ongeschonden aangetroffen, waarschijnlijk doordat er kalkhoudend water op druppelde



Burcht Krásna Hôrka.

en er een droge tocht door de crypte waaide. Vervolgens werd ze naar de burchtkapel gebracht. Haar ene hand hangt boven haar lichaam alsof ze nog iets wilde zeggen. De legende gaat dat ze vlak voordat ze de laatste adem uitblies, haar zoon ervan wilde weerhouden om vadermoord te plegen. Feit is dat er onder haar hand ooit een bijbel lag, die tot stof verpulverde.

Onder aan de burcht vind je een mausoleum dat in 1904 in Jugendstil werd gebouwd in opdracht van Dionys Andrassy (1835–1913), uit diep verdriet om het verscheiden van zijn niet-adellijke vrouw Franciska (1838–1902), met wie hij uit liefde trouwde, wat hem zijn adellijke titels kostte. Bovendien mocht het lichaam van beiden om dezelfde reden niet worden bijgezet in het familiegraf van de Andrassy's in de burcht. In 2012 woedde er een brand die het dak van het kasteel verwoestte. Tot 2019 zijn er herstelwerkzaamheden uitgevoerd, zodat het publiek het kasteel nu weer kan bezoeken.

➤ KRÁSNA HÔRKA, muzeumbetliar.sk

Paleis Betliar

Dit jachtpaleis was eigendom van de Hongaars adellijke familie Andrassy. Het werd in de 16de eeuw gebouwd, maar is van 1881 tot 1886 in een mengsel van neostijlen onherkenbaar verbouwd. In het paleis vind je twee menselijke mummies, beide afkomstig uit Egypte. De ene, van een priester van de god Amon, is uit de tijd van farao Achnaton; bij de andere mummie, van een kind van zo'n 1,5 jaar, liggen enige sieraden waarmee het werd begraven.

Er is behalve een hele reeks opgezette wilde dieren uit Afrika een grote hoeveelheid exotische, vaak bizarre voorwerpen te zien, die door de familie werden verzameld toen er geen oorlogen meer te voeren waren.

Het interieur geeft een sprookjesachtig beeld van de rijkdom en het comfort waarin de adel leefde. Rond het paleis ligt een uitgestrekt Engels park. Het paleis heeft het communisme wonderlijk goed overleefd.

➤ KAŠTIEL BETLIAR, muzeumbetliar.sk



Paleis Betliar.



Met bijna 250.000 inwoners is dit de tweede stad van het land. Košice is de belangrijkste stad van Oost-Slowakije en de poort naar Oost-Europa.

Košice was in 2013 de Europese culturele hoofdstad en het is de meest multi-etnische stad van het land, waar Slowaken, Hongaren, Duitsers, Joden, Roma, Roethenen, Oekraïners, Polen en Tsjechen, rooms-katholieken, oosters-katholieken, lutheranen, calvinisten en oosters-orthodoxen eeuwenlang vrij probleemloos hebben samengeleefd. Dit is de stad waar het Tsjechoslowaakse nationale voetbalelftal in 1992 zijn afscheidswedstrijd speelde omdat meer dan in andere steden in Košice de bewoners fel tegen de deling van het land waren en zich trots Tsjechoslowaaks noemden. Direct vanaf de eerste dag van de oorlog in Oekraïne, op 24 februari 2022, hielpen de bewoners spontaan de vele duizenden Oekraïeners die een kleine 100 km verder de grens over vluchtten.

Korte geschiedenis

Košice kreeg stadsrechten in 1290, als belangrijkste stad van het Hongaarse koninkrijk naast Boeda. Vanaf de 10de eeuw, toen er in de omstreken ijzererts werd gevonden, ligt hier het centrum van de metaalindustrie – nu eigendom van US Steel.

Het stadswapen uit 1369 is een van de oudste van Europa. Zijn uiteindelijke hoedanigheid kreeg het in 1502. Interessant zijn de halve Poolse ade-



BELANGRIJKE ADRESSEN EN TELEFOONNUMMERS

Ambassades en consulaten in Slowakije

- Nederlandse ambassade, Fraňa Krála 5, 81105 Bratislava 1, tel. +421-252625081 (nederlandwereldwijd.nl)
- Honorair Consulaat Prešov, Košická 44, 08001 Prešov, tel. +421-905 309 858, e-mail: nlkonsulatpresov@gemor.sk
- Belgische ambassade voor Slowakije, Schönburgstraße 10, 1040 Wenen, +43-1502070, e-mail: vienna@diplobel.fed.be (austria.diplomatie.belgium.be/nl)
- Ereconsulaat Bratislava, Moskovska 13, 81108 Bratislava, e-mail: belgian.consulate.bratislava@vvgd.eu (austria.diplomatie.belgium.be/nl)

Ambassades en consulaten in Nederland

Slowaakse ambassade, Parkweg 1, 2585 JG Den Haag, tel. +3170-4167777, e-mail: emb.hague@mzv.sk (mzv.sk/web/haag-en)

Ambassades en consulaten in België

Generálny konzulát SR v Bruseli, Avenue Molière 195, 1050 Brussel, tel. +322-3401462, e-mail: cg.brussels@mzv.sk (mzv.sk/web/gkbrusel/contact)

Toeristeninformatie

- slovakia.travel/en: uitgebreide Engelstalige website van het Slowaaks Verkeersbureau met algemene informatie over Slowakije, alle mogelijke bestemmingen en activiteiten, links naar verschillende reisbureaus en accommodaties als campings en veel mooie foto's.
- slowakije.startpagina.nl: met links naar informatie over Slowakije, vertalingen, diensten en bedrijven, onroerend goed, sport en meer.
- tsjechie-slowakije.nl: handige, degelijke informatie over van alles.
- caravanning.sk: informatie over en links naar de beste campings.
- aices.sk: met adressen, openingstijden en telefoonnummers van bijna alle lokale toeristenbureaus in Slowakije.
- spectator.sme.sk: Engelstalig maandblad van Slowakije, met nieuws over politiek, economie, sport en meer.

DOUANE EN REISDOCUMENTEN

Voor Slowakije heb je een geldig paspoort nodig of een identiteitskaart. Er is geen grenscontrole, omdat je nog steeds in Schengen bent. Je mag best veel drank en sigaretten in- en uitvoeren, bijvoorbeeld 90 liter wijn en 800 sigaretten.